

ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยได้ประกาศใช้หลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่ 2-6 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตใช้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

อาศัยความตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ (2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลนั้น

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและมีสติปัญญาที่เหมาะสมเต็มศักยภาพ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2561 โดยคณะทำงานได้เพิ่มทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความพิการและศักยภาพของแต่ละบุคคล หลักสูตรนี้จึงเหมาะสำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษ นอกจากนี้สถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กเล็กและหน่วยงานที่มีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถนำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภทเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามสภาพความพิการของเด็กแต่ละบุคคลให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็ก พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้รับเทคโนโลยี สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับสภาพความพิการ และมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษา กับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทยเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะให้บริการเกี่ยวกับการรักษาฟื้นฟู ส่งเสริม และป้องกันสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ โดยใช้ศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แก่ หัตถเวชกรรมไทยหรือการนวดไทย รวมถึงหัตถการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแพทย์แผนไทย อาทิเช่น การประคบสมุนไพรกายบริหารฤๅษีดัดตน เป็นต้น ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์ประจำชาติ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วยต่างๆของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการฟื้นฟูการนวดไทยที่ผ่านมา ทำให้การนวดไทยเป็นที่ยอมรับของสังคมในฐานะศาสตร์การแพทย์แผนไทยที่มีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ และบำบัดรักษาอาการป่วยของประชาชนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการใช้ศาสตร์การนวดไทยมาประยุกต์เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ จึงเป็นการช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ช่วยป้องกันข้อยึดติดและเพิ่มการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเอง และดำรงชีวิตประจำวันได้เต็มศักยภาพ

จุดมุ่งหมาย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มุ่งให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

- 1.ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2.มีทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน สามารถป้องกันข้อยึดติดลดความตึงตัวของกล้ามเนื้อและเพิ่มความแข็งแรงของร่างกายได้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

- 1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้ส้อมสัมผัสและสื่อเสียงหากตรวจวัดความชัดของสายตาส่งดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดเจนของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตนในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันการทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมส่วนหรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มี ความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ได้แก่บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรมหรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ ๓๐ เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทยศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด บุรีรัมย์ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกายเพื่อเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กให้แข็งแรง ป้องกันภาวะแทรกซ้อน

ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน ในวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ นำไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และนำไปประเมินพัฒนาการความก้าวหน้า โดยมีรายละเอียดของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกาย

ด้านที่ 1 การป้องกันข้อยึดติด ประกอบด้วย 2 ทักษะ

การป้องกันข้อยึดติด	สภาพที่พึงประสงค์
1.1 การป้องกันข้อยึดติดของรยางค์แขน	1.1 มีทักษะในการป้องกันข้อยึดติดของรยางค์แขน ได้แก่ - ข้อไหล่ - ข้อศอก - ข้อมือ - ข้อนิ้วมือ
1.2 การป้องกันข้อยึดติดของรยางค์ขา	1.2 มีทักษะในการป้องกันข้อยึดติดของรยางค์ขา ได้แก่ - ข้อสะโพก - ข้อเข่า - ข้อเท้า - ข้อนิ้วเท้า

ด้านที่ 2 การปรับความสมดุลของกล้ามเนื้อ ประกอบด้วย 2 ทักษะ

การปรับความสมดุลของกล้ามเนื้อ	สภาพที่พึงประสงค์
2.1 การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อ แขน	2.1 มีทักษะในการปรับความสมดุลความตึงตัวของ กล้ามเนื้อแขน ได้แก่ - กล้ามเนื้อแขนท่อนบน - กล้ามเนื้อแขนท่อนล่าง
2.2 การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อขา	2.1 มีทักษะในการปรับความสมดุลความตึงตัวของ กล้ามเนื้อขา ได้แก่ - กล้ามเนื้อขาท่อนบน - กล้ามเนื้อขาท่อนล่าง

ด้านที่ 3 การควบคุมริมฝีปาก ประกอบด้วย 4 ทักษะ

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
3.1 การควบคุมริมฝีปาก	2.1 การควบคุมกล้ามเนื้อรอบปาก 2.2 การปิดริมฝีปาก 2.3 การบริหารริมฝีปาก

การจัดเวลาเรียน

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ จัดการศึกษา 1 ปี การศึกษา โดยประมาณ โดยมีเวลาเรียน 1 - 5 วันต่อสัปดาห์ วันละไม่น้อยกว่า 50 นาที และขึ้นอยู่กับความพร้อม พัฒนาการและศักยภาพของเด็กพิจารณาตามประเภทและสภาพความพิการของแต่ละบุคคล

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมดนตรีการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญสำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

1.ประสบการณ์สำคัญ ประสบการณ์สำคัญเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

1.1ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย ดังนี้

ด้านร่างกาย	ประสบการณ์สำคัญ
1. ดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน 1.1 การป้องกันข้อยึดติดของรยางค์แขน	(1) การเคลื่อนไหวข้อต่อรยางค์แขน (2) การบริหารข้อต่อรยางค์แขน
1.2 การป้องกันข้อยึดติดของรยางค์ขา	(1) การเคลื่อนไหวข้อต่อรยางค์ขา (2) การบริหารข้อต่อรยางค์ขา

2.การปรับความสมดุลของกล้ามเนื้อ	
2.1 การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อแขน	(1) การยืดกล้ามเนื้อ (2) การเพิ่มความแข็งแรง
2.1 การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อขา	(1) การยืดกล้ามเนื้อ (2) การเพิ่มความแข็งแรง
3.การควบคุมปาก	
3.1ควบคุมกล้ามเนื้อรอบปาก	(1) การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อรอบปาก (2) การบริหารกล้ามเนื้อรอบปาก
3.2 ควบคุมริมฝีปาก	(1) การบริหารและควบคุมริมฝีปาก (2) การกลืนน้ำลาย
3.3 ควบคุมลิ้น	(1) การเคลื่อนไหวลิ้น (2) การบริหารลิ้น
3.4 ควบคุมขากรรไกร	(1) การบริหารขากรรไกร (2) การฝึกเคี้ยว

2.สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระที่ควรรู้นั้น ๆ มาจัดกิจกรรมดนตรีให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมดนตรีและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

2.1 เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้ชื่อ-สกุล เพศ รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่าง ๆ วิธีการรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองจากผู้อื่นและภัยใกล้ตัว รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัวสถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันสิ่งแวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาธรรมชาติ

2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

การจัดประสบการณ์

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลายโดยคำนึงถึงข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละคน ให้เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม อย่างสมดุลและต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

1.5 ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2.แนวทางการจัดประสบการณ์ เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนนำไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

สภาพที่พึงประสงค์	แนวทางการนำไปใช้
1. การป้องกันข้อผิดพลาด 1.1 การป้องกันข้อผิดพลาดของร่างกายแขน	(1) ผู้สอนนวดกระตุ้นพัฒนาการให้นักเรียน (2) ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายแขน (3) ฝึกท่าท่ากายบริหารเพื่อป้องกันข้อผิดพลาด
1.2 การป้องกันข้อผิดพลาดของร่างกายขา	(1) ผู้สอนนวดกระตุ้นพัฒนาการให้นักเรียน (2) ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายขา (3) ฝึกท่าท่ากายบริหารเพื่อป้องกันข้อผิดพลาด
ด้านที่ 2 การปรับความสมดุลของกล้ามเนื้อ 2.1การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อแขน	(1) ผู้สอนนวดและประคบสมุนไพรลดความตึงตัวของกล้ามเนื้อให้นักเรียน (2) ฝึกการยืดกล้ามเนื้อ (3) ฝึกเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อด้วยกายบริหาร
2.2การปรับความสมดุลความตึงตัวของกล้ามเนื้อขา	(1) ผู้สอนนวดและประคบสมุนไพรลดความตึงตัวของกล้ามเนื้อให้นักเรียน (2) ฝึกการยืดกล้ามเนื้อ (3) ฝึกเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อด้วยกายบริหาร (4) ฝึกลงน้ำหนักเมื่ออยู่กับที่ และเคลื่อนที่
3.การควบคุมน้ำลาย 3.1 ควบคุมกล้ามเนื้อรอบปากได้ (1) การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคการนวดริมฝีปากกระตุ้นการเคลื่อนไหวของริมฝีปากให้นักเรียน (2) ผู้เรียนสามารถแสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ เช่น น้ำอุ่น-น้ำเย็น รสเปรี้ยว รสหวาน
(2) การควบคุมกล้ามเนื้อรอบปาก	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคการนวดกล้ามเนื้อรอบปากเพื่อกระตุ้นการเคลื่อนไหว

สภาพที่พึงประสงค์	แนวทางการนำไปใช้
	(2) ให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อรอบปาก ได้แก่ การอ้าปากกว้าง การยิ้ม การทำปากจู๋ ทำแก้มป้อง การเปราะปาก การออกเสียง ออ อุ อี การปิดปาก การเม้มริมฝีปาก
3.2 ปิดริมฝีปากได้ (1) การกลืนน้ำลาย	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคนวดกระตุ้นริมฝีปาก ใช้นิ้วชี้ข้างที่ถนัด นวดกระตุ้นแก้มผู้เรียน (2) ผู้สอนใช้นิ้วชี้กดกึ่งกลางลิ้นผู้เรียน สังเกตว่าลิ้นของผู้เรียนเริ่มห่อให้รับดื่มน้ำออกเพื่อให้ผู้เรียนได้กลืนน้ำลายลงคอ
3.3 ใช้ปากคาบได้ (1) การยับขากรรไกรได้	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคการนวดริมฝีปากร่วมกับควบคุมการเคลื่อนไหวของขากรรไกร (2) ผู้เรียนยับขากรรไกรในท่าต่าง ๆ เช่น -อ้าปากกว้างๆแล้วหุบปาก 10 ครั้ง ติดกัน -ยับขากรรไกรซ้ายขวา 10 ครั้งติดกัน
3.4 การบริหาร (1) การบริหารริมฝีปาก	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคการนวดริมฝีปากกระตุ้นการเคลื่อนไหวของริมฝีปากให้นักเรียน (2) ผู้เรียนบริหารริมฝีปากท่าต่าง ๆ
(2) การบริหารลิ้น	(1) ผู้สอน สอนท่าบริหารลิ้น (2) ผู้เรียนบริหารลิ้นท่าต่าง ๆ เช่น - แลบลิ้น เข้า-ออก - แลบลิ้นแล้วขยับลิ้น ขึ้น - ลง

สภาพที่พึงประสงค์	แนวทางการนำไปใช้
(3) การบริหารชากรรไกร	(1) ผู้สอนใช้เทคนิคการนวดริมฝีปากร่วมกับ ควบคุมการเคลื่อนไหวของชากรรไกร (2) ผู้เรียนบริหารชากรรไกรท่าต่าง ๆ

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุแรกเกิดถึง 6 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์ทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 2 - 3 ปี มีความสนใจประมาณ 8 - 12 นาที

วัย 3 - 4 ปี มีความสนใจประมาณ 12 - 15 นาที

วัย 4 - 6 ปี มีความสนใจประมาณ 15 - 20 นาที

3.1.2 กำหนดระยะเวลาในการนวดกระตุ้นพัฒนาการ 15 - 30 นาทีต่อวัน โดยควรนวดในช่วงเด็กอารมณ์ดี หลังอาบน้ำ และหลังจากรับประทานอาหารอย่างน้อย 30 นาที

3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมือ - นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตามือได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมการศึกษา ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม และใช้วัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รับผิดชอบความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น โดยรวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

3.2.5 การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความคิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ศึกษาเอกสารที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และรายบุคคล

3.2.6 การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีกิจกรรมศิลปะโดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ เล่นบทบาทสมมติ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก และเล่นก่อสร้าง

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ต้องใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของแต่ละบุคคล รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น มาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้เด็กพิการเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือพิจารณาเลือกใช้จากคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษามาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมและสื่อสาร ให้เด็กเกิดการเกิดการเรียนรู้ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้เด็กเกิดการเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์ สื่อ นวัตกรรม และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนกิจกรรมดนตรีการเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน
2. จัดทำ จัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการ ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดทำ จัดหาสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะสม และหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และความแตกต่างของแต่ละบุคคล
4. ประเมินความเหมาะสมคุณภาพของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ ที่เลือกใช้ในการจัดการเรียนรู้
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กพิการ
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์ การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นต้น

การประเมินทางแพทย์แผนไทย

การประเมินทางแพทย์แผนไทย เป็นการประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย และปัญหาทางแพทย์แผนไทย ของเด็กทุกประเภทความพิการทางการศึกษา โดยใช้แบบประเมินแพทย์แผนไทยของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ โดยแพทย์แผนไทยเป็นผู้ประเมิน และผู้ปกครองในการให้ข้อมูลประวัติเกี่ยวกับพัฒนาการ เพื่อนำมาประกอบการวางแผนการพัฒนาผู้เรียน และ นำมาประกอบแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของแต่ละบุคคล

วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทางแพทย์แผนไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทางแพทย์แผนไทย คือ แบบประเมินทางแพทย์แผนไทยและมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่

1. การสังเกตและบันทึก

2. การชักประวัติ และเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ประเมินพัฒนาการ และความสามารถทางด้านร่างกาย

เกณฑ์การประเมิน

1. วิธีการวัดและประเมินผล ใช้การประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรม ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. เกณฑ์ในการประเมินผล มีการตัดสินคุณภาพผู้เรียน ตามระดับความสามารถที่ทำได้โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง สามารถ ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 หมายถึง สามารถ ทำได้ด้วยการช่วยเหลือและชี้แนะจากผู้อื่นในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ

ระดับ 3 หมายถึง สามารถ ทำได้ด้วยการช่วยเหลือและชี้แนะจากผู้อื่นในบางขั้นตอนของการปฏิบัติ

ระดับ 2 หมายถึง ทำได้ด้วยการช่วยเหลือและชี้แนะจากผู้อื่นในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ

ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้หรือไม่ยอมทำ

การสรุปผลการประเมินพัฒนาเด็ก

สรุปผลการพัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาต่อไป

การรายงานผลการประเมินทางแพทย์แผนไทยและการนำไปใช้

รายงานผลการพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครอง ได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็กเป็นระยะ และมีการสรุปผลการเรียนรู้รวบรวมส่งให้ครูประจำชั้นเพื่อจัดทำเอกสารรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

แนวทางการใช้หลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

1. ศึกษาหลักสูตร

ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ทางแพทย์แผนไทยในแต่ละด้าน

2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลทางการแพทย์ และข้อมูลพัฒนาการทางด้านร่างกาย

3. ประเมินพัฒนาการทางแพทย์แผนไทย

3.1 ใช้แบบประเมินทางแพทย์แผนไทยของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

3.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

4.1 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

4.2 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ในส่วนของวิชากิจกรรมเสริมหลักสูตรแพทย์แผนไทย ให้เหมาะสมกับความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละคน

5. จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

นำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มาดำเนินการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยการวิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียงลำดับกิจกรรมที่ง่ายไปสู่กิจกรรมที่ยากขึ้น หรือกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมไปสู่กิจกรรมที่เป็นนามธรรม ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละบุคคล

6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ

6.1 ศึกษามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามช่วงอายุของเด็ก เพื่อนำมาจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ

6.2 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ครอบคลุมสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเปลี่ยนแปลงเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครบทุกสภาพที่พึงประสงค์ในช่วงอายุจริงหรืออายุพัฒนาการ

7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้

7.1 จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์

7.2 ในการจัดกิจกรรมให้คำนึงถึงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของเด็ก แต่ละคน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นตามที่วางแผนไว้

7.3 ในบางทักษะที่จำเป็นเฉพาะความพิการหรือบางทักษะที่เป็นปัญหาของเด็ก อาจต้องจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล

8. ประเมินพัฒนาการ

8.1 ประเมินตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ซึ่งมี 5 ระดับ เป็นระบบตัวเลข คือ 5, 4, 3, 2, 1 หรือ เป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ เช่น ดีเยี่ยม, ดีมาก, ดี, พอใช้, ควรส่งเสริมหรือตามที่สถานศึกษากำหนด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

8.2 ประเมินตามแผนการจัดกิจกรรมโดยมีเกณฑ์เป็น 2 ระดับ เป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ ได้แก่ ทำได้ ทำไม่ได้ ตามที่สถานศึกษากำหนด อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

8.3 ประเมินอายุพัฒนาการเมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบกับต้นปีการศึกษา

9. สรุป และรายงานผล

9.1 สรุปผลการประเมินเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

9.2 สรุปผลการประเมินพัฒนาการ ตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ในช่วงอายุของเด็ก
ทุกมาตรฐานและรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

9.3 สรุปผลการประเมินอายุพัฒนาการเด็ก และรายงานผู้บริหาร และผู้ปกครอง

การสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กรายบุคคลเพื่อส่งต่อผู้สอน สร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนการเลื่อนชั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลนั้น
ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

การส่งต่อ

การส่งต่อ เป็นการประสานงานระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็ก
พิการได้รับบริการที่เหมาะสม เช่น บริการทางการแพทย์ บริการสังคม บริการทางการศึกษา เมื่อเด็กมีผลการ
พัฒนาศักยภาพผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาหรือบริการด้านอื่น ๆ ต่อไป

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

การสร้างเครือข่ายสังคม ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพตาม
มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม การกำกับ ติดตาม
ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความ
ร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน วางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงต่อไป

ภาคผนวก

แบบประเมินทางการแพทย์แผนไทย

วันที่...../...../.....

1. ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ - สกุล.....ชื่อเล่น.....

น้ำหนัก..... กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร BMI.....

วัน/เดือน/ปีเกิด .....อายุ.....ห้องเรียน.....

ประเภทความพิการ

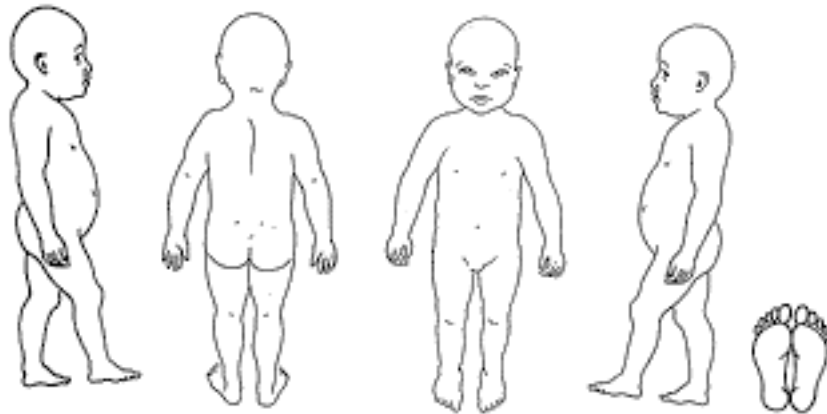
☐ บกพร่องทางการมองเห็น	☐ บกพร่องทางการได้ยิน
☐ บกพร่องทางสติปัญญา	☐ บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ
☐ บกพร่องทางการเรียนรู้	☐ บกพร่องทางการพูดและภาษา
☐ บกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์	☐ ออทิสติก
☐ พิกัดซ้อน	

ผู้ให้ข้อมูล.....ความสัมพันธ์.....เบอร์โทร.....

2. ข้อมูลสุขภาพ

- โรคประจำตัว ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
- ประวัติการแพ้ ☐ ไม่แพ้ ☐ แพ้..... อาการ.....
- ประวัติการนอน ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....
- ประวัติการขับถ่าย ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ ระบุ..... ☐ สวน ☐ ไม่สวน
- ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ☐ ไม่มี ☐ มีระบุ.....
- ประวัติการผ่าตัด ☐ ไม่เคย ☐ เคย เพราะ.....
- ประวัติการใส่อุปกรณ์เทียมในร่างกาย ☐ ไม่ใส่ ☐ ใส่ ระบุ.....
- ประวัติทางสายตาสายตา ☐ ปกติ ☐ มีปัญหา คือ.....
- ประวัติทางการได้ยิน ☐ ปกติ ☐ มีปัญหา คือ.....
- ประวัติการชัก ☐ ไม่เคยชัก ☐ เคย .....
- ประวัติการใช้ยา ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....
- การฝึกอื่น ๆ ที่ได้รับ ☐ ไม่มี ☐ ฝึก.....

3. การประเมินทางการแพทย์แผนไทย

3.1 การประเมินลักษณะทั่วไป: โดยการสังเกต

ลักษณะทั่วไป.....

สีรชะ ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ .....

ผม ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ .....

ใบหน้า ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

ตา ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

หู ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

จมูก ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ ปกติ.....

ปาก ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

ผิวหนัง ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

อก ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

ปอด ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

แขน ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

ขาและเท้า ☐ ปกติ ☐ ไม่ปกติ.....

การยืน ☐ ปกติ ☐ นั่งรถเข็น ☐ อื่น.....

การพลิกตะแคง ☐ ปกติ ☐ ทำไม่ได้ ☐ อื่นๆ .....

การหยิบจับสิ่งของ ☐ ปกติ ☐ ทำไม่ได้ ☐ อื่นๆ .....

การกลืน การเคี้ยว ☐ ปกติ ☐ ทำไม่ได้ ☐ อื่นๆ .....

อื่นๆ ระบุ.....

3.2 ตรวจประเมินภาวะความรุนแรงของภาวะน้ำลายไหล

ระดับ	ลักษณะ
1	ไม่เคยหยุด ไม่เคยไหลย้อนยให้เห็น
2	เล็กน้อย เปียกริมฝีปาก
3	ปานกลาง ริมฝีปากและคางเปียก
4	รุนแรง ผ้าที่เช็ดเปียก
5	รุนแรงมาก ผ้าเปียก มือเปียก ส่วนที่นั่งหรือยืนอยู่เปียก

3.3 การเคลื่อนไหวริมฝีปาก

รายการทดสอบ	ทำได้	ทำไม่ได้
ยิ้ม		
ทำปากจู๋		
อ้าปาก		
เม้มริมฝีปาก		
การเป่า		
การดูด		
การเปราะปาก		

3.4 การตรวจการทรงตัว

รายการทดสอบ	ระดับการทรงตัว
1. ทำนั่ง	
2. ทำยืน	

ระดับการทรงตัว	การแปลผล
Zero	ไม่สามารถทรงตัวได้เลย
Poor	ทรงตัวได้โดยอาศัยการพยุง
Fair	ทรงตัวได้โดยไม่ต้องอาศัยการพยุง แต่ไม่สามารถทรงตัวได้เมื่อถูกรบกวน และไม่สามารถถ่ายน้ำหนักได้
Good	ทรงตัวได้โดยไม่ต้องอาศัยการพยุง และรักษาสสมดุลได้ดีพอควรเมื่อมีการถ่ายน้ำหนัก
Normal	ทรงตัวได้โดยไม่ต้องอาศัยการพยุง และสามารถรักษาสสมดุลได้ดีเมื่อมีการถ่ายน้ำหนัก

3.5 การตรวจร่างกายทางแพทย์แผนไทย

รายการทดสอบ	ด้านซ้าย		ด้านขวา	
	ปกติ	ไม่ปกติ ระบุ.....	ปกติ	ไม่ปกติ ระบุ.....
1. การตรวจศีรษะ คอ				
- ลักษณะทั่วไป				
- ก้มหน้า เงยหน้า				
- หันหน้าซ้าย ขวา				
- เอียงคอหุบไหล่				
2. การตรวจไหล่ บ่า				
- ลักษณะทั่วไป				
- ระดับข้อไหล่และสะบัก				
- การเคลื่อนไหวของข้อไหล่				
3. การตรวจหลัง				
- ลักษณะทั่วไป				
- แนวกระดูกสันหลัง				
4. การตรวจแขน ข้อมือ นิ้วมือ				
- ลักษณะทั่วไป				
- ความตึงของกล้ามเนื้อ				
- ทดสอบกำลังแขน				
- งอ -เหยียดแขน				
- ชูแขนชิดหู				
- คว่ำ - หายมือ				

รายการทดสอบ	ด้านซ้าย		ด้านขวา	
	ปกติ	ไม่ปกติ ระบุ.....	ปกติ	ไม่ปกติ ระบุ.....
- กำ - เหยียดมือ				
- ทดสอบแรงบีบมือ				
- กระดกข้อมือขึ้น - ลง				
5. การตรวจสะโพก ขา เข่า				
- ดูลักษณะทั่วไป				
- ระดับข้อสะโพก				
- กอดเข่าชิดอก				
- วัดสันเท้า				
- วัดความโค้งของเข่า				
- เขยื้อนข้อเข่า				
6. การตรวจเท้า ข้อเท้า นิ้วเท้า				
- ลักษณะทั่วไป				
- ทดสอบแรงถีบเท้า				
- กระดกข้อเท้าขึ้น - ลง				

แนวทางการให้บริการทางการแพทย์แผนไทย

ชื่อ-สกุล .....

ความผิดปกติที่พบ	เป้าหมาย /โปรแกรมการให้บริการ

ชื่อผู้ประเมิน.....

วันที่ประเมิน...../...../.....